

Pośrednie i bezpośrednie formy wspierania wychowawczej funkcji szkoły przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne na podstawie danych statystycznych SIO

Prezentowany poniżej materiał jest *piątym opracowaniem powstałym na podstawie danych uzyskanych w oparciu o System Informacji Oświatowej (SIO)* przekazanych Ośrodkowi Rozwoju Edukacji przez Centrum Informatyczne Edukacji w Ministerstwie Edukacji Narodowej (poprzednie informacje o poradnictwie sporządzano w CMPPP).

Dane liczbowe pochodzą z dnia 16 lutego 2010 roku (trzecia wersja wczytana do 29 stycznia 2010 r.).

W roku szkolnym 2008/2009 na terenie Polski funkcjonowało:

- **554 publiczne** poradnie (w tym **18** poradni specjalistycznych w **9** województwach oraz **27** filii w **10** województwach),
- **87 niepublicznych** poradni (w tym **11** specjalistycznych **8** w województwach).

Poradnie w całym kraju zatrudniały **pracowników pedagogicznych**, a ogólna **liczba etatów liczona „z obowiązków”** (tzn. przy uwzględnieniu wszystkich godzin etatowych i ponadwymiarowych) wynosiła:

- **7 495 w poradniach publicznych,**
- **97 w poradniach niepublicznych.**

Poradnie zatrudniały również **lekarzy** różnych specjalności. Lekarze zatrudniani byli w niepełnym wymiarze czasu pracy, przeważnie na podstawie umów cywilno-prawnych, a liczbę godzin ich pracy dostosowywano do potrzeb i możliwości danej placówki. Brali oni najczęściej udział w posiedzeniach Zespołów Orzekających, zgodnie z zapisem w odpowiednich aktach prawnych.

Z analizy i podsumowania uzyskanego materiału liczbowego wynika, że:

- **Publiczne** poradnie udzieliły pomocy **1 084 956** dzieciom i młodzieży (w liczbie tej mieszczą się osoby, dla których założonoteczki indywidualne lub wpisano je imiennie do rejestru oraz te, którym udzielono porad bez badań), co stanowi **12,84% całej populacji** (wg danych demograficznych na 31 grudnia 2008 r. liczba dzieci i młodzieży w Polsce wynosiła **8 449 733** - o **159 424** mniej niż w ub. roku, dane z Centrum Informatycznego Edukacji w MEN).
- **Niepubliczne** poradnie udzieliły pomocy **15 350** dzieciom i młodzieży – **0,18% populacji**.
- Łącznie poradnie objęły pomocą **13,02% populacji**.
- Specjaliści poradnictwa dokonali następującej liczby diagnoz:

Rodzaj badań	Poradnie publiczne	Poradnie niepubliczne	Ogółem
psychologiczne	450 024	4 053	454 077
pedagogiczne	404 372	3 933	408 305
logopedyczne	160 015	2 025	162 040
lekarskie	35 033	196	35 229

- Zespoły orzekające wydały **89 225** orzeczeń.
- Specjaliści wydali ogółem **471 692** opinie:
 - w poradniach publicznych - **465 260**,
 - w poradniach niepublicznych - **6 432**.
- Pracownicy poradni prowadzili dla dzieci i młodzieży różne rodzaje zajęć w ramach form pomocy bezpośredniej – ogółem uczestniczyło w nich **1 473 824**
 - w poradniach publicznych - **1 450 139**,
 - w poradniach niepublicznych - **23 685**.

Formy pomocy udzielanej nauczycielom, wychowawcom i rodzicom przez poradnie

Mając na uwadze dobro dzieci, uczniów, rodziców i nauczycieli pracownicy poradni starali się wszelkimi metodami zaspokoić potrzeby swoich klientów. Ściśle współpracowali ze specjalistami zatrudnionymi w szkołach, przedszkolach oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Starali się ich wspomagać w realizacji zadań, organizując różne formy pomocy zarówno na terenie placówek, jak i poradni.

Zmiany w szkołach i placówkach oświatowych spowodowały rosnące zapotrzebowanie na pomoc poradni w doskonaleniu umiejętności *nauczycieli* w zakresie budowania dobrych relacji z uczniami i rodzicami, zarządzania klasą, kreowania przyjaznego klimatu, stosowania zindywidualizowanego nauczania. Rozwój umiejętności wychowawczych przygotowuje ich do roli mediatorów w sytuacjach trudnych i konfliktowych, warunkuje efektywne uczenie kompetencji społecznych uczniów, przyczynia się do ograniczenia działania czynników dysfunkcyjnych.

Bardzo duże znaczenie ma **pomoc** udzielana przez poradnie nauczycielom i rodzicom **w rozpoznawaniu przyczyn trudności edukacyjnych i trudności w zachowaniu uczniów, w indywidualizacji wymagań i dostosowywaniu metod i środków pracy do specyficznych potrzeb dziecka, wspieraniu i rozwijaniu zdolności uczniów oraz wielu innych zadaniach.**

Ważnym obszarem potrzeb jest również wspomaganie szkół ogólnodostępnych we wprowadzaniu i doskonaleniu edukacji włączającej.

Pracownicy poradnictwa w ramach zadań statutowych obejmowali swoimi działaniami:

- ✓ **psychologów i pedagogów szkolnych,**
- ✓ **nauczycieli i wychowawców klas,**
- ✓ **wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych oraz socjoterapeutycznych,**
- ✓ **rodziców,**
- ✓ **inne osoby zainteresowane pracą na rzecz dzieci.**

Formy pomocy udzielanej osobom dorosłym przez *publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne* wg danych z bazy SIO zebranych na dzień 30.09.2009 r.

Formy pracy	Pedagodzy psychologodzy szkolni	Nauczyciele wychowawcy klas	Rodzice	Wychowawcy placówek	Inni	Ogółem
treningi *	1 326	1 426	5 865	252	0	8 869
warsztaty *	6 159	22 318	30 413	1 063	11 487	71 440
terapię rodzin **	0	0	8 951	0	251	9 202
udział w radach pedagogicznych***	0	5 023	0	264	0	5 287
prelekcje, wykłady ***	1 074	4 257	15 802	469	1 199	22 801
inne formy pracy *	35 460	60 021	190 766	5 501	27 522	319 270

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań.

Liczebność poszczególnych kategorii osób uczestniczących w zajęciach była następująca:

- **nauczyciele, wychowawcy (ogółem) - 133 526 osoby**, w tym:
 - pedagogodzy i psychologodzy szkolni – **42 945**,
 - nauczyciele i wychowawcy klas – **83 765**,
 - wychowawcy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych – **6 816**,
- **rodzice ogółem – 227 044**
- **rodziny – 8 951**
- **inne osoby** (uczestnicy terapii rodzin, przedstawiciele instytucji, stowarzyszeń, fundacji z którymi współpracują poradnie) – **39 260**.

Ogółem poradnie publiczne objęły opieką **399 830 osób dorosłych**, w tym **133 526 nauczycieli i wychowawców**, co stanowi **33,4%** dorosłych klientów, czyli jedną trzecią.

Formy pomocy udzielanej osobom dorosłym przez *niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne* wg danych z bazy SIO zebranych na dzień 30.09.2009 r.

Formy pracy	Pedagodzy psychologdy szkolni	Nauczyciele wychowawcy klas	Rodzice	Wychowawcy placówek	Inni	Ogółem
treningi *	163	262	346	1	0	772
warsztaty *	177	1 282	1 058	540	415	3 472
terapię rodzin **	0	0	360	0	14	374
udział w radach pedagogicznych ***	0	131	0	21	0	152
prelekcje, wykłady ***	31	95	128	20	24	298
inne formy pracy *	63	313	737	1	41	1 155

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań.

Liczebność poszczególnych kategorii osób uczestniczących w zajęciach była następująca:

- **nauczyciele, wychowawcy (ogółem) – 2 802 osoby**, w tym:
 - pedagogdy i psychologdy szkolni – **403**,
 - nauczyciele i wychowawcy klas – **1 857**,
 - wychowawcy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych – **542**,
- **rodzice ogółem – 2 141**
- **rodziny - 360**
- **inne osoby** (uczestnicy terapii rodzin, przedstawiciele instytucji, stowarzyszeń, fundacji z którymi współpracują poradnie) - **470**.

Ogółem poradnie niepubliczne objęły opieką **5 413** osób dorosłych, w tym **2 802 nauczycieli i wychowawców – 51,8%**. Łącznie poradnie publiczne i niepubliczne objęły opieką **136 328 nauczycieli i wychowawców czyli – 33,6%** dorosłych.

*Liczba dorosłych odbiorców różnych form pomocy udzielonej przez **publiczne i niepubliczne poradnie** wg danych z SIO zebranych na dzień 30.09.2008 r. i 30.09. 2009 r.*

Dorośli odbiorcy form pomocy	Poradnie publiczne				Poradnie niepubliczne			
	2008 r.	2009 r.	Różnica w stos. do 2008r.	%	2008 r.	2009 r.	Różnica w stos. do 2008r.	%
Pedagodzy i psychologzy szkolni	41 635	42 945	+ 1 310	+ 3,15	430	403	- 27	- 6,3
Nauczyciele i wychowawcy klas	97 128	83 765	- 13 363	- 13,76	1 667	1 857	+ 190	+ 11,4
Wychowawcy w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	6 199	6 816	+ 617	+ 9,95	148	542	+ 394	+ 266,2
Rodzice	208 273	227 044	+ 18 771	+ 9,01	1 460	2 141	+ 681	+ 46,6
Inne osoby	41 631	39 260	- 2 371	- 5,70	153	470	+ 317	+ 207,2
Ogółem	394 866	399 830	+ 4 964	+ 1,26	3 858	5 413	+ 1 555	+ 40,3

- Z zestawienia danych w powyższej tabeli wynika, że **stopniowo** (także w porównaniu z poprzednimi latami) **rośnie ogólna liczba osób dorosłych korzystających ze specjalistycznych form pomocy** udzielanej przez pracowników poradni - **szczególnie zaznacza się ten fakt w poradnictwie niepublicznym, gdzie liczba dorosłych klientów wzrosła aż o 40,3% (w ub. roku o 38,8%)**.
- Stały wzrost liczebności dorosłych klientów może być efektem większego zapotrzebowania środowiska szkolnego i większego otwarcia na oferowane przez poradnie formy pomocy, a także wynikiem lepszej współpracy poradni ze szkołami.
- **Istotny wzrost** liczby odbiorców pomocy, w porównaniu z ub. rokiem szkolnym, nastąpił w grupie *wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodziców* (w obu typach poradnictwa).
- **Zmniejszyła się** liczba *nauczycieli i wychowawców klas* objętych opieką poradni publicznych a **wzrosła** liczba *pedagogów i psychologów szkolnych*, natomiast w poradniach niepublicznych było odwrotnie.
- Zdecydowanie **zwiększyła się** liczba *innych osób* korzystających z pomocy poradni niepublicznych, a zmniejszyła w poradnictwie publicznym.
- *Psycholodzy i pedagodzy szkolni* rzadziej korzystali z pomocy poradni niepublicznych.

*Liczba dorosłych odbiorców z podziałem na różne formy pomocy udzielonej przez **publiczne i niepubliczne poradnie** wg danych z SIO zebranych na dzień 30.09 2008 r. i 30.09.2009 r.*

Formy pomocy	Poradnie publiczne				Poradnie niepubliczne			
	2008 r.	2009 r.	Różnica w stos. do 2008r.	%	2008 r.	2009 r.	Różnica w stos. do 2008r.	%
Treningi *	7 556	8 869	+ 1 313	+ 17,38	858	772	- 86	- 10,0
Warsztaty *	79 658	71 440	- 8 218	- 10,32	1988	3 472	+ 1 484	+ 74,6
Terapia rodzin **	9 014	9 202	+ 188	+ 2,09	241	374	+ 133	+ 55,2
Udział w radach pedagogicznych***	5 411	5 287	- 124	- 2,29	251	152	- 99	- 39,4
Prelekcje, wykłady***	23 601	22 801	- 800	- 3,39	565	298	- 267	- 47,3
Inne formy pracy*	307 352	319 270	+ 11 918	+ 3,88	997	1 155	+ 158	+ 15,8

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań.

- W obu typach poradnictwa zaznaczyły się podobne tendencje;
 - ✓ **spadkowe** w odniesieniu do niektórych form pomocy - zmniejszyła się liczba *prelekcji i wykładów* oraz rzadszy był udział pracowników poradni w *radach pedagogicznych*,
 - ✓ **wzrostowe** - zwiększyła się liczba *rodzin* objętych terapią i więcej osób brało udział w *innych formach pomocy*.

Może to świadczyć o podobnym zapotrzebowaniu na te formy pracy bez względu na typ poradnictwa.

- Tendencje przeciwne zaznaczyły się w odniesieniu do liczby uczestników *treningów i warsztatów*: w **poradnictwie publicznym** zmniejszyła się liczba osób uczęszczających na *warsztaty*, a wzrosła liczebność osób biorących udział w *treningach*, natomiast w **poradnictwie niepublicznym** było odwrotnie.

*Formy pomocy udzielanej osobom dorosłym przez **publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne** wg danych z bazy
SIO zebranych na dzień 30.09.2008 r. i 30.09.2009 r.*

Formy pomocy	Pedagodzy i psychologzy szkolni			Nauczyciele wychowawcy klas			Rodzice			Wychowawcy placówek			Inni			Ogółem		
	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica
Treningi *	956	1 326	+ 370	2 113	1 426	- 687	4 263	5 865	+ 1 602	224	252	+ 28	0	0	0	7 556	8 869	+ 1 313
Warsztaty *	6 555	6 159	- 396	28 578	22 318	- 6 260	29 001	30 413	+ 1 412	1 225	1 063	- 162	14 299	11 487	- 2 812	79 658	71 440	- 8 218
Terapia rodzin **	0	0	0	0	0	0	8 714	8 951	+ 237	0	0	0	300	251	- 49	9 014	9 202	+ 188
Udział w radach pedagogicznych ***	0	0	0	4 999	5 023	+ 24	0	0	0	412	264	- 148	0	0	0	5 411	5 287	- 124
Prelekcje, wykłady***	1 360	1 074	- 286	4 261	4 257	- 4	16 304	15 802	- 502	295	469	+ 174	1 381	1 199	- 182	23 601	22 801	- 800
Inne formy pracy*	34 124	35 460	+ 1336	66 437	60 021	- 6 416	175 009	190 766	+ 15 757	4 750	5 501	+ 751	27 032	27 522	+ 490	307352	319 270	+ 11 918

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań.

Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne

- Analizując dane dotyczące poszczególnych form pomocy udzielanych określonym grupom odbiorców stwierdzono, że w porównaniu z poprzednim rokiem **zmniejszyła się** liczba *nauczycieli i wychowawców klas* korzystających z pomocy poradni.
- **Zwiększyła się** liczba *pedagogów i psychologów szkolnych* uczestniczących w **treningach** i objętych **innymi formami pomocy**, natomiast w **mniejszym stopniu** brali oni udział w **warsztatach**. Specjaliści poradni wygłosili **mniej prelekcji i wykładów** przeznaczonych dla tej grupy odbiorców.
- **Najbardziej wzrosła** liczba *rodziców* korzystających z pomocy poradni.

*Formy pomocy udzielanej osobom dorosłym przez **niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne** wg danych z bazy
SIO zebranych na dzień 30.09.2008 r. i 30.09.2009 r.*

Formy pomocy	Pedagodzy i psychologzy szkolni			Nauczyciele wychowawcy klas			Rodzice			Wychowawcy placówek			Inni			Ogółem		
	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica	2008	2009	Różnica
Treningi *	203	163	- 40	164	262	+ 98	441	346	- 95	50	1	- 49	0	0	0	858	772	- 86
Warsztaty *	184	177	- 7	1 202	1 282	+ 80	447	1 058	+ 611	80	540	+ 460	75	415	+ 340	1988	3 472	+1484
Terapia rodzin **	0	0	0	0	0	0	226	360	+ 134	0	0	0	15	14	- 1	241	374	+ 133
Udział w radach pedagogicznych ***	0	0	0	137	131	- 6	0	0	0	114	21	- 93	0	0	0	251	152	- 99
Prelekcje, wykłady***	72	31	- 41	132	95	- 37	350	128	- 222	8	20	+ 12	3	24	+ 19	565	298	- 267
Inne formy pracy*	43	63	+ 20	301	313	+ 12	572	737	+ 165	18	1	- 17	63	41	- 22	997	1 155	+ 158

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań

Niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne

- Z zestawienia powyższych danych wynika, że **zmniejszyła się** liczba *pedagogów i psychologów szkolnych* korzystających z różnych form pomocy poradni niepublicznych.
- **Wzrosła** liczba *nauczycieli i wychowawców klas* uczestniczących w **treningach i warsztatach**.
- **Znacznie zwiększyła się** liczba *wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych* biorących udział w **warsztatach**.
- Specjaliści poradnictwa niepublicznego w ramach pomocy świadczonej dorosłym klientom byli nastawieni przede wszystkim na prowadzenie **zajęć warsztatowych**.

*Formy pomocy udzielonej osobom dorosłym przez **publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne***

wg danych z bazy SIO zebranych na dzień 30.09.2009 r.

Formy pomocy	Pedagodzy i psychologowie szkolni			Nauczyciele wychowawcy klas			Rodzice			Wychowawcy placówek			Inni			Ogółem		
	Publ.	Niepubl.	Razem	Publ.	Niepubl.	Razem	Publ.	Niepubl.	Razem	Publ.	Niepubl.	Razem	Publ.	Niepubl.	Razem	Publ.	Niepubl.	Razem
Treningi *	1 326	163	1 489	1 426	262	1 688	5 865	346	6 211	252	1	253	0	0	0	8 869	772	9 641
Warsztaty *	6 159	177	6 336	22 318	1 282	23 600	30 413	1 058	31 471	1 063	540	1 603	11 487	415	11 902	71 440	3 47	71 787
Terapia rodzin **	0	0	0	0	0	0	8 951	360	9 311	0	0	0	251	14	265	9 202	374	9 576
Udział w radach pedagogicznych ***	0	0	0	5 023	131	5 154	0	0	0	264	21	285	0	0	0	5 287	152	5 439
Prelekcje, wykłady***	1 074	31	1 105	4 257	95	4 352	15 802	128	15 930	469	20	489	1 199	24	1 223	22 801	298	23 099
Inne formy pracy*	35 460	63	35 523	60 021	313	60 334	190 766	737	191 503	5 501	1	5 502	27 522	41	27 563	319 270	1 155	320 425

* liczba osób; ** liczba rodzin; *** liczba spotkań

- **Analizując dane dotyczące form pomocy świadczonej rodzicom, nauczycielom i wychowawcom stwierdzono, że działalność niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych stanowi obecnie uzupełnienie poradnictwa publicznego, zwiększając dostęp do możliwości uzyskania specjalistycznej diagnozy (opiniowanie) oraz udziału w różnych formach pomocy bezpośredniej, w tym specjalistycznych zajęciach.**
- **Liczba osób dorosłych objętych opieką poradni niepublicznych stale rośnie, a w porównaniu z ub. rokiem, zwiększyła się aż o 40%, co przy jednoczesnym wzroście liczby młodych klientów, którzy skorzystali ze wsparcia, może świadczyć o jeszcze większym zaangażowaniu i nastawieniu specjalistów tego typu poradnictwa na różnorodne bezpośrednie formy pracy zarówno z dziećmi i młodzieżą, jak i z osobami dorosłymi. Poradnictwo niepubliczne może stać się w przyszłości, przy tak dynamicznym rozwoju, konkurencyjne dla poradnictwa publicznego.**

**Analiza sprawozdań opisowych z pracy publicznych poradni
psychologiczno-pedagogicznych nadesłanych przez
Kuratoria Oświaty z 16 województw**

Wśród najczęściej wymienianych form pomocy udzielanej przez poradnie nauczycielom i wychowawcom oraz specjalistom zatrudnionym w szkołach znalazły się:

- ✓ *porady i konsultacje,*
- ✓ *szkolenia,*
- ✓ *wykłady, pogadanki, prelekcje,*
- ✓ *interwencje w sytuacjach kryzysowych,*
- ✓ *mediacje i negocjacje,*
- ✓ *warsztaty,*
- ✓ *treningi,*
- ✓ *zajęcia adaptacyjno-integracyjne,*
- ✓ *superwizje,*
- ✓ *dni otwarte,*
- ✓ *udział w radach pedagogicznych,*
- ✓ *udzielanie instruktaży,*
- ✓ *indywidualne wspieranie nauczycieli i specjalistów ze szkoły,*
- ✓ *wspólne spotkania informacyjne na terenie poradni,*
- ✓ *przekazywanie materiałów metodycznych i fachowej literatury psychologom i pedagogom szkolnym,*
- ✓ *organizowanie konferencji tematycznych itp.*

Z analizy sprawozdań wynika, że głównymi problemami wymagającymi pomocy w formie **porad i konsultacji** były:

- ***sprawy dydaktyczne***: pomoc w pracy z dziećmi i młodzieżą z trudnościami w nauce, organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole, organizacja kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjnych, doboru ćwiczeń w związku z zajęciami korekcyjno – kompensacyjnymi, realizacja zaleceń poradni,
- ***sprawy wychowawcze***: problemy wychowawcze, w tym związane z relacjami w rodzinie, komunikacją społeczną, zaburzeniami rozwojowymi, problemami psychiatrycznymi, agresją, adaptacją, myślami samobójczymi. Wielu nauczycieli prosiło o poradę dotyczącą organizowania nauczania w zespole klasowym, w którym są uczniowie nadpobudliwi psychoruchowo, z zespołem ADHD.

Jako bardzo popularną formę pomocy podano prowadzenie przez specjalistów poradni [zajęć warsztatowych](#).

Tematyka warsztatów adresowanych do nauczycieli dotyczyła m.in.:

- ✓ **problemów ucznia z nadpobudliwością psychoruchową,**
- ✓ **dostosowania wymagań edukacyjnych do możliwości uczniów z różnymi problemami rozwojowymi, z trudnościami w uczeniu się, niepełnosprawnych,**
- ✓ **wspierania prawidłowego rozwoju dziecka,**
- ✓ **gotowości i dojrzałości szkolnej,**
- ✓ **agresji i przemocy w szkole,**
- ✓ **uzależnień,**
- ✓ **relacji interpersonalnych,**
- ✓ **radzenia sobie z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów – metoda konstruktywnej konfrontacji,**
- ✓ **pracy w uczniem zdolnym,**
- ✓ **diagnozowania i rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron uczniów,**
- ✓ **wad wymowy i ich konsekwencji dla procesu dydaktycznego,**
- ✓ **przybliżenia form pracy poradni,**
- ✓ **współpracy szkoły z poradniami i innymi placówkami oświatowymi,**
- ✓ **wdrażania zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach poradni,**
- ✓ **idei integracji i organizowania kształcenia specjalnego w szkołach ogólnodostępnych,**
- ✓ **problemów zawodowych nauczycieli.**

Inną cenioną przez nauczycieli formą wspomagania ich pracy był udział specjalistów poradni w **radach pedagogicznych szkół**.

Tematyka spotkań dotyczyła następującej problematyki:

- **uwarunkowań sukcesu szkolnego, w tym form i metod wspomagania rozwoju dziecka, w szczególności:**
 - osobowość dziecka,
 - wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny,
 - nadpobudliwość psychoruchowa,
 - integracja szansą dla każdego dziecka,
 - gotowość i dojrzałość szkolna,
 - zaburzenia rozwoju psychoruchowego u dziecka w wieku przedszkolnym,
 - przyczyny trudności w nauce,
 - społeczne przyczyny niepowodzeń szkolnych,
 - diagnoza ucznia zdolnego,
 - rozwój emocjonalno-społeczny dziecka 5-letniego,
 - algorytmizacja w procesie kształtowania umiejętności ortograficznych uczniów z dysleksją,

- **spraw związanych z rozwojem mowy, takich jak:**
 - praca z uczniem z wadą wymowy,
 - profilaktyka logopedyczna,
 - terapia logopedyczna dziecka z zaburzeniami mowy jako warunek udanego startu,
 - komunikowanie się wg zasad modelowych,

- **uwarunkowań dotyczących udanych relacji interpersonalnych, satysfakcjonujących efektów wychowawczych, spraw dotyczących rozwoju społeczno – emocjonalnego:**

- **problemy emocjonalne wieku dorastania, kryzysy rodzinne,**
- **przyczyny powstawania zachowań agresywnych u dzieci i młodzieży,**
- **uczeń sprawiający trudności wychowawcze w gimnazjum,**
- **planowanie pracy z uwzględnieniem dynamiki problemu,**
- **agresja w szkole, jak sobie z nią radzić, czym zastąpić,**
- **agresja i przemoc jako problem placówek oświatowych,**
- **potrzeby emocjonalne dzieci przedszkolnych,**
- **rozpoznawanie potrzeb zespołu uczniowskiego,**
- **zasady komunikacji z dziećmi,**
- **znaczenie dyscypliny w wychowaniu dzieci,**
- **jak rozmawiać z krzywdzonymi dziećmi,**
- **postawy rodziców wobec dzieci,**
- **rola ojca w rodzinie,**

- **zaburzeń rozwojowych, w tym wynikających z relacji społecznych:**

- **przemoc w rodzinie,**
- **nerwice u dzieci,**
- **pozycja dziecka w rodzinach dysfunkcyjnych,**
- **problemy przemocy seksualnej,**

- **spraw związanych z relacjami szkoły – poradnie:**

- **współpraca poradni ze szkołą,**
- **zadania i rola poradni,**
- **interpretacja i stosowanie zaleceń zawartych w opiniach,**
- **analiza badań psychologiczno – pedagogicznych i ich wykorzystanie w pracy szkoły,**
- **omawianie oferty programowej poradni,**
- **omawianie wskazań do pracy z uczniami diagnozowanymi w poradni,**
- **zasady kierowania uczniów na badania do poradni oraz analiza wyników badań i zaleceń do pracy z uczniem.**

Ogólnie, zarówno pracownicy poradni, jak i nauczyciele oraz specjaliści w szkole, pozytywnie oceniali wzajemne relacje we współpracy, niemniej kadra poradnictwa wskazywała również czynniki mające wpływ na poprawę efektywności systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole. Ich zdaniem należy:

- ✓ **zwiększyć wzajemne kontakty zadaniowe,**
- ✓ **odbywać wspólne szkolenia,**
- ✓ **organizować spotkania integracyjne na terenie poradni oraz konferencje,**
- ✓ **poprawić przepływ informacji,**
- ✓ **zwiększyć zatrudnienie pedagogów, a zwłaszcza psychologów w szkołach.**

Kolejnym dorosłym, bardzo ważnym odbiorcą pomocy udzielanej przez pracowników poradni, są **rodzice**. Im świadczone pomoc w następujących formach:

- doradztwo w zakresie metod wychowania,
- techniki efektywnego uczenia się,
- porady po badaniach pilotażowych w przedszkolach i szkołach,
- indywidualne spotkania terapeutyczne,
- terapia rodzin,
- pedagogizacja rodzin zastępczych,
- zajęcia warsztatowe dla rodziców,
- porady indywidualne i konsultacje,
- spotkania z rodzicami zgłaszającymi się z problemami w sytuacjach kryzysowych niewydolności wychowawczej,
- indywidualne zajęcia instruktażowo- edukacyjne dla rodziców dzieci dyslektycznych,
- grupowe wsparcie dla rodziców dzieci niepełnosprawnych,
- indywidualne spotkania terapeutyczne z rodzicami dotyczące postaw rodzicielskich,
- terapia grupowa,
- treningi umiejętności wychowawczych,

Jako kolejną istotną formę pomocy udzielanej rodzicom wymieniano prowadzenie **terapii rodzin**. Najczęstszymi problemami wymagającymi terapii były:

- konflikty w rodzinie,
- trudności wychowawcze,
- zaburzenia komunikacji interpersonalnej.

- **moczenie nocne,**
- **ADHD, nadpobudliwość, nadruchliwość,**
- **kryzys wieku dojrzewania,**
- **próby samobójcze dzieci,**
- **uzależnienia,**
- **zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny z powodu nieobecności ojca lub matki,**
- **zaburzenia zachowania: agresja i autoagresja dziecka.**

Skala potrzeb na tego rodzaju pomoc wydaje się dość duża, jednak zwrócono uwagę, że nie wszystkie rodziny zgłaszają się na terapię, mimo, że jest ona często niezbędna i warunkuje poprawę funkcjonowania dziecka w roli ucznia i ogólnie w środowisku.

Inne przykładowe formy pomocy rodzicom wymieniane w sprawozdaniach:

- **spotkania grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych,**
- **spotkania integracyjne rodziców dzieci niepełnosprawnych,**
- **terapia podtrzymująca członka rodziny ucznia z przewlekłą chorobą somatyczną,**
- **poradnictwo dla rodziców poszukujących pracy,**
- **terapia wspierająca członków rodziny po skutecznych próbach samobójczych jednego ze współmałżonków,**
- **terapia podtrzymująca jednego z rodziców po wyjeździe współmałżonka do pracy zagranicą,**
- **pomoc rodzicom po utracie dzieci na skutek wypadków komunikacyjnych,**

- objęcie rodzin patologicznych indywidualnymi kontaktami naprawczymi we współpracy z kuratorami sądowymi itd.

Oprócz wymienionych form pomocy udzielanych nauczycielom, wychowawcom i rodzicom, pracownicy poradni, na zaproszenie szkół, uczestniczyli w „drzwiach otwartych” organizowanych przez placówki, przeprowadzali badania przesiewowe i obserwowali dzieci w czasie zajęć w szkole i przedszkolu.

W ramach rządowego programu „*Bezpieczna i przyjazna szkoła*” działały w szkołach i przedszkolach na terenie wszystkich województw punkty konsultacyjne, których celem było wzmocnienie i upowszechnienie specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a mianowicie doradztwa, poradnictwa i konsultacji dla rodziców, uczniów i nauczycieli, a także przybliżenie poradnictwa do klientów poprzez stworzenie dodatkowego ogniwa kontaktu ze specjalistami.

W sprawozdaniach podkreślano, że zwiększenie dostępności pomocy jest bardzo ważnym zadaniem dla samorządu i ministerstwa edukacji. W celu poprawy dostępności rodziców do usług poradni konieczne jest zwiększenie ich liczby m.in. poprzez powoływanie filii w celu zmniejszenia rejonu działania i ułatwienia dostępu do specjalisty, a także wzmocnienie kadrowe poradni.